

ВИКОРИСТАННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Дедушкевич Юлія Олегівна

курсант 3-го курсу

Факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Ступак Анастасія Іванівна

курсант 3-го курсу

Факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Науковий керівник: Первій Віта Юрївна

доктор філософії

викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Оскільки інститут негласних слідчих (розшукових) дій в Україні створений не так давно, то його потрібно постійно удосконалювати. Для цього необхідно напрацьовувати досвід, а найбільш цінним в цьому випадку буде досвід інших країн. Інститут, який активно використовується у багатьох державах, включає в себе функції як оперативно-розшукової діяльності, так і досудового розслідування, що здійснюються уповноваженою особою відповідно до ст. 246 Кримінального процесуального кодексу [1].

Якщо розглянути законодавство Італії, то Кримінально процесуальне законодавство щодо проведення негласних слідчих дій майже аналогічне українському. Єдина відмінність, це те що воно спрямоване не лише на знаходження доказів, а й на здобуття важливої інформації для кримінального розслідування. Така сама система застосовується в Грузії та інших країнах. На міжнародному рівні питання щодо використання таких заходів регламентуються рядом відповідних Міжнародних конвенцій та Конвенцій ООН, а також Резолюцією Ради Європи «Про законне перехоплення телекомунікацій» [1].

У законодавстві розвинених європейських країн, таких як Німеччина та Франція, визначається ряд негласних слідчих (розшукових) дій:

1. Проведення обшуку транспортних засобів і приміщень, пов'язані з проникненням в публічно недоступні місця
2. Використання конфіденційних спеціальних оперативних підрозділів або відповідних служб.
3. Спостереження за особою або приміщенням.
4. Втручання у приватне спілкування, перехоплення засобів зв'язку та контроль за кореспонденцією [2, с.66].

При вивченні законодавства Німеччини важливо відзначити, що будь-які дії, які пов'язані з проникненням у приватні території, чітко регулюються законом та вимагають належного дозволу. Існують випадки, коли особи, що здійснювали слідчі дії, порушували встановлену процедуру, і такі дії ставали підставою для визнання отриманих доказів недійсними. Ці особи також несли відповідальність за свої дії. У

той же час, дії, які проводяться без проникнення у житло чи приватні території, не потребують спеціального дозволу. Рішення щодо їх початку може приймати керівник відповідного органу чи навіть працівник рядового складу.

Законодавство Німеччини не розмежує негласні слідчі (розшукові) дій та гласні. В основу покладено лише певні види: виїмка, контроль телекомунікацій, прослуховування телефонів та інші. Параграф (стаття) 100 Кримінального процесуального кодексу Німеччини визначає певні підстави для прослуховування телефонів. Також передбачено перелік злочинів, за які можуть проводити таку негласну слідчу дію як прослуховування телефонів [3].

На нашу думку, взяття німецького законодавства за основу може бути корисним кроком для України, оскільки ця країна вже має досвід у використанні ефективних методів досудового розслідування та негласних слідчих дій. Але важливо також врахувати, що кожна країна має свої унікальні особливості, культурні та історичні реалії, які впливають на її правову систему. При використанні іноземного досвіду, потрібно адаптувати та належним чином враховувати його до внутрішніх потреб та специфіки України. Наша порада полягає у тому, щоб уважно аналізувати та вибирати ті аспекти німецького законодавства, які можна успішно інтегрувати у власну систему, враховуючи потреби та особливості українського суспільства. Процес адаптації повинен здійснюватися з урахуванням важливості збереження прав людини, прозорості та справедливості

Законодавство США є складним у контексті негласних слідчих дій через розмаїтість штатів та систему досудового розслідування, що здійснюється на місцевому рівні поліцією. Під час розслідування, поліція зосереджена на знаходженні доказів та може використовувати негласні методи, такі як конфіденційні джерела, контроль за комунікаціями та спостереження. Законодавство також передбачає ряд заходів, таких як обшуки та спостереження, але вони можуть бути здійснені лише за наявності судового дозволу [4, с.94].

Щодо проведення таких негласних слідчих (розшукових) дій як прослуховування телефонних розмов, то суд може надати такий дозвіл на проведення щодо злочинів, де покарання передбачено таке як позбавлення волі строком на два або більше роки. Термін дії такого дозволу чотири місяці

Не можливо не погодитись з думкою Первій В.Ю., щодо застосування НСРД, яке повинно ґрунтуватися не лише на нормах національного законодавства, а й на нормах міжнародних нормативно-правових актів, що регламентують питання взаємодії та правової допомоги між країнами [5, с.819].

Отже, під час створення КПК у 2012 році важливу роль відіграв зарубіжний досвід, особливо у розділі, який регулює негласні слідчі дії. Ідеї та підходи з США, Німеччини та інших країн були враховані під час формування закону, оскільки ці країни успішно використовують такі методи отримання доказів. Важливо продовжувати аналізувати законодавство інших країн для подальшого вдосконалення української системи, оскільки вона може взяти за основу та використати спільні практики зарубіжних партнерів.

Список використаних джерел:

1. Коваль А. А. Забезпечення прав людини при провадженні негласних слідчих (розшукових) дій: монографія. Миколаїв. 2019. 264 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/311/1> (дата звернення 22.11.2023).
2. А. М. Кислий, Р. А. Чайка. Зарубіжний досвід нормативного регулювання негласних слідчих (розшукових) дій Наукові праці Міжрегіональної Академії управління. 2016 р. 65- 73.

3. Тагієв С. Р. Зарубіжний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_13%282%29_29(дата звернення 22.11.2023).
4. Коваль А. Міжнародний досвід проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Visegrad Journal on Human Rights 2018. No 6. С. 92 – 98.
5. Первій В. Ю. Негласні слідчі (розшукові) дії як засоби процесу доказування у злочинах, пов'язаних зі зловживанням владою або службовим становищем. The world of science and innovation: abstracts of the VII International scientific and practical conference. London, United Kingdom : Cognum Publishing House, 2021. Pp. 817-821.